כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסודשיח

בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת בשלח ■ י"ב שבט ה'תשע"ג ■ 23.01.2013 ■ גליון מס' 208

תפוצה לכל קהילות ישראל

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

אמנם כן, אמונת חכמים תשמור על הארץ
רבים ממתנגדי היהדות התורנית, מאחזו במה שנעשה לעמנו בתקופת השואה האיומה כדי לתקוף את נושא האמונה בה'...
המשך בעמ' 2

ויחלוש יהושע את עמלק
כשאמר משה לישראל: "התיצבו וראו את ישועת ה'... ה' ילחם לכם ואתם תחרישון" יכלו ישראל להבין מדבריו שהמלחמות...
המשך בעמ' 4

שו"ת חורף
שאלה: לחלק מהאנשים ה'אפליקציה' הפכה לתחליף נוח וזמין לסידור התפילה מנייר. האם אין בעיה הלכתית בתפילה מתוך 'אפליקציה'?...
המשך בעמ' 5

סיפור לשבת
מתניתא דמר כמתניתא
זקני וילנא היו מספרים על אחד מתלמידי הגר"א שנתעוור בעוריו, אולם לא פירש מאהלה של תורה וכל הימים היה שקוד על משנתו...
המשך בעמ' 5

שביבים
■ תפילת הנוטע / הראשון לציון, הרב בן ציון חי עוזיאל
■ סופה להתעכר מפני קטנותה
■ אינו רואה פני גיהנם
■ סדר ט"ו בשבט / ארם צובה
■ הפיוט הראשון לט"ו בשבט
המשך בעמ' 6

מבין עפאים קול / ט"ו בשבט

מתוך 'כנף רננים' ליוסף ידידיה קרמי, משנת שפ"ז בויניציאה.
זהו ספר שירים קדום למועדי השנה.

כֹּה אָמַר ה' אלקים
וְלָקַחְתִּי אֲנִי מִצַּמֶּרֶת הָאֶרֶז הָרָמָה וְנָתָתִי
מֵרֹאשׁ יֹנְקוֹתָיו רַךְ אֶקְטֹף
וְשָׁתַלְתִּי אֲנִי עַל הַר גָּבֹהַּ וְתָלוּל.
בְּהַר מְרוֹם יִשְׂרָאֵל אֶשְׁתֶּלֶנּוּ
וְנָשָׂא עָנָף וְעָשָׂה פֶּרִי וְהָיָה לְאֶרֶז אַדִּיר
וְשָׁכְנוּ תַּחְתָּיו כֹּל צִפּוֹר כָּל כָּנָף בְּצֵל דָּלִיּוֹתָיו תִּשְׁכֹּנָה.
וְיָדְעוּ כָּל עֲצֵי הַשָּׂדֶה
כִּי אֲנִי ה' הִשְׁפַּלְתִּי עֵץ גָּבֹהַּ הִגְבַּהְתִּי עֵץ שָׁפָל
הוֹבַשְׁתִּי עֵץ לָח וְהִפְרַחְתִּי עֵץ יָבֵשׁ
אֲנִי ה' דִּבַּרְתִּי וְעָשִׂיתִי (יחזקאל י"ז, כב-כד)
בָּרוּךְ הַגֶּבֶר אֲשֶׁר יִבְטַח בַּה' וְהָיָה ה' מִבְטַחוֹ.
וְהָיָה כְּעֵץ שָׁתוּל עַל מַיִם וְעַל יוּבַל יְשַׁלַּח שָׁרָשָׁיו
וְלֹא יִרְאֶה כִּי יָבֹא חֹם וְהָיָה עָלֵהוּ רַעֲנָן
וּבִשְׁנַת בַּצֹּרֶת לֹא יִדְאָג וְלֹא יָמִישׁ מֵעֲשׂוֹת פֶּרִי (ירמיהו י"ז, ז-ח)

מבין עפאים קול
הן כל עצי יער
כי בם שרף ננער
אחר בלות ונבול

כיום ישמיעו
ושיר יציעו
עדי יופיעו
למטרות זעם

יום זה לטובה אות
בי הוא כראש שנה
גם אם שלש נמנה
מן שם רביעית אות

הלוא לו שיח
לשדה שיח
ובו יפיח
ותתן נועם

אילן בחשבונו
יחד שמו יקרא
לו י-ה הכי נורא
יום זה בהוד חגו

לאץ מניע
וגם ירגיע
ולו ישפיע
ויתן טעם

אילן הויות בו
ועם פרט יום זה
מזה וזה יזה
יציץ כמו אבו

שנים ועשר
שלש ועשר
ויקשור קשר
בפעם פעם

אילן ועץ שם לו
בו הן פרי נגמר
ישים למתוק מר
כי כן ראו חילו

עלי כל יעל
וצץ ממעל
ויכשיר נעל
במים רעם

העם לעץ שדה
ובכס ובממלכה
מלכי ראה איכה
מצר אשר רודה

הכי נמשלו
פאר הוכללו
כעשן כלו
כהולם פעם

ובחסדך כי רב
ויהי שנית ננטע
ולעד בלי ישתע
ולקור וחום שרב

תבלע מרי
ועשה פרי
לקצף קרי
ומטרות זעם

אמנם כן, אמונת חכמים תשמור על הארץ

/ הרב משה מאלר*

(תשובה לד"ר הרב חיים שיין)

רבים ממתנגדי היהדות התורנית, נאחזו במה שנעשה לעמנו בתקופת השואה האיומה כדי לתקוף את נושא האמונה בה' ובגדולי התורה וחכמיה. מהם שהיקשו, בציניות, על "בריחתם" כביכול של גדולי הרבנים, תוך ניסיון להציגם ככלי ריק וכאנשים שניסו למלט עצמם במקום לדאוג לקהל-עדתם. ומהם ששאלו, אף זאת בלעג: אם אכן גדולים וחכמים הם, הרבנים, מדוע לא יעצו למאמיניהם ולחסידיהם להציל עצמם כל עוד ניתן היה. היכן היא חכמתם והיכן גדלותם?

נתקלתי באקראי במאמר של ד"ר חיים שיין, משפטן ופובליציסט, לאחר שעיני צדה את כותרת המאמר הזה. משהו בדבריו הפריע לי מאוד, על כן אנסה במלוא הענווה להתייחס אליהם. ד"ר חיים שיין פרסם לקראת הבחירות מאמר שכותרתו: "אמונת חכמים תשמור על הארץ?" בו טען, בין היתר, כי "גדולי הרבנים, הצדיקים והמקובלים ובוודאי פוליטיקאים אינם יודעים מה אלוקים רוצה ומהן תוכניותיו. החלטות בחיי הפרט והכלל צריכות להתקבל על סמך עובדות ומידע ולא על בסיס בלתי רציונלי של הכרה על-חושית, או רוח קודש שקרית. רק תמימים שמים נפשם בכפם ופועלים לאור עצות של אלו שהשגתם מתיימרת להיות אלוקית". הקו שלו - ברור, וכך גם המשך דבריו במאמר. מה שהטריד אותי בעיקר, היה הסיפור שסיפר בפתיחת מאמרו, והרי הציטוט:

> "לסבי שמעון ז"ל היה לפני השואה סרטיפיקט שבאמצעותו הוא ומשפחתו יכלו לעלות מציכוסלובקיה לארץ ישראל. כדי להחליט אם לממש את הסרטיפיקט התייעץ סבי, כמו בכל נושא מהותי, עם האדמו"ר שלו. האדמו"ר, שהיה אנטי ציוני קיצוני, הזהיר את סבי שלא יעז לעלות לארץ ישראל, כיוון שהציונים שם מחללי שבת בפרהסיה ואוכלי טרפות, לכן עדיף שיישאר בגלות. סבי מעולם לא הטיל ספק בעצותיו ובהדרכותיו של האדמו"ר.
>
> כעבור שנים מועטות סבי איבד את אשתו ושישה מילדיו הי"ד בשואה. נמנעתי מלשאול את סבי על אודות העצה הרעה שקיבל מהאדמו"ר. בשתיקתו המתמשכת היתה טמונה התשובה המובהקת. בסיכומו של דבר, לאחר השואה לא היו קיימים יותר מעמד רם וחשיבות גדולה למושג 'אמונת חכמים'"[1].

למקרא הדברים, חשתי שהדברים תובעים תשובה, בבחינת 'דע מה שתשיב'. מעבר לכך, הרגשתי שלא התרסה-לשמה יש כאן אלא יותר זעקת-כאב, זעקה מעומק הנפש של יהודי מאמין, אשר הכאב בוער בלבו והוא מבקש לה תשובה ומענה .

הסברה הראשונה שעלתה בדעתי הייתה, ש"המוקש האמוני" טמון בעצם עצתו של אותו אדמו"ר (אשר שיין אינו מציין שמו, ואולם ניתן לשער שהכוונה לאדמו"ר מסאטמר זצ"ל או לאדמו"ר ממונקאטש זצ"ל). לכשנדייק בתשובתו של האדמו"ר, שהיה - כדברי שיין - "אנטי ציוני קיצוני" - נמצא שלא יעץ לו, לסבא, שלא ימלט את נפשו ואת נפש משפחתו. אם מדוייק הסיפור, הרי שהאדמו"ר יעץ "שלא יעז לעלות לארץ ישראל, כיוון שהציונים שם מחללי שבת בפרהסיה ואוכלי טרפות. לכן עדיף שיישאר בגלות". איזו גלות? לא אמר. לא יעץ לו שלא ייסע לאנגליה או לארצות הברית, לדרום אמריקה או למדינה אחרת. דווקא לארץ ישראל יעץ לו שלא ייסע. וכי תמים הוא, חיים שיין, או שמא איננו מודע לעובדות? כל תלמיד מתחיל הלומד מעט מתולדות עם ישראל באותם ימים יודע, ידוע היטב, עד כמה נחושה הייתה כוונת התנועות הציוניות בארץ ובחו"ל, להעביר את שומרי המצוות על דתם. התופעה החלה כבר באירופה ונמשכה ביתר-שאת כאן, בארץ. סבתי, סבתא בלומה ע"ה, הגיעה לישראל כבחורה דתית, שומרת מצוות, ובתוך זמן קצר הושפעה מ"רוח הסביבה" ונטשה כל זיקה למסורת עליה חונכה בבית הוריה. היא העידה בפניי שהיא לא היחידה שעשתה כן, אלא כל אחיותיה, ובעצם רוב רובם של אלה שהגיעו ארצה באותם ימים.

אם לא די בכך, אצטט מדבריו של המחנך חיים אהרן קפלן, בדברי המבוא לספרו "מגילת יסורין - יומן גיטו וורשה". קפלן הגיע לביקור בארץ ישראל, לאחר שהתלבט אם לעלות ארצה או להישאר בגולה. בדברי המבוא כותב פרופ' אברהם יצחק כ"ץ, היסטוריון מאוניברסיטת ניו יורק, את השורות הבאות, המשלבות ציטוטים מדברי ח"א קפלן עצמו:

> "למעשה הוא מתחיל לראות בעם שקם במולדת עם חדש, המנתק באופן שיטתי את הקשרים עם התפוצות שמשם בא. בעינו החדה הוא תופס כי הדור החדש שקם בארץ ישראל הוא בעל סגולות מיוחדות, בעל תודעה עצמית ובעל שאיפות מקוריות. דור זה אינו בא להיות המשך ליהדות הגולה, אלא אומר ליצור מהות מוגדרת של עם בן חורין, המתנער לחלוטין מן העבר.
>
> "בא"י החדשה הולכת ונוצרת יהדות חדשה לגמרי, שלנושאיה אין קרעים בנפש וכל ה'בעיות' שהיו קשורות עם סבל ירושתה חסרות לה לגמרי. כן אין תקוה למשיח - מפני שכבר בא. לצחוק נהיה בעיני 'סַבְּרה' אם נלמדהו להגיד בכל יום: 'אני מאמין בביאת המשיח - ואף על פי שיתמהמה אחכה לו בכל יום שיבוא" (18.7.35).
>
> "בא"י הולך וגדל דור עברי חפשי, אבל ביחד עם זה הוא נעשה חפשי ממצוות הגלות: מרוחניותה וממידותיה הטובות".[2]

דומה, שאין צורך להכביר במילים בעניין זה, וכל הקורא שורות אלו יבין הבן היטב את חששו של האדמו"ר, "שהיה אנטי ציוני קיצוני", מפני העלייה לארץ ישראל.

---

1 - חיים שיין, "אמונת חכמים תשמור על הארץ?", כ"ב בטבת תשע"ג (4.1.2013).

2 - ח"א קפלן, "מגילת יסורין - יומן גיטו וורשה".

ברם, במחשבה מעמיקה יותר סבורני שאין זו התשובה שראויה להיכתב למקרא דבריו של שיין. וכל כך למה? משום שעיקר טענתו הייתה על כך, שכתוצאה מהעצה איבד סבו את אשתו ושישה מילדיו הי"ד, ומכאן מסקנתו, שאילו הייתה לאותו אדמו"ר חכמה נבואית ורוח הקודש, יכול היה הסבא - שנהג על פי עצתו - להציל את משפחתו ואת כל אשר לו.

אף לא אתייחס לטענה, שיכולה הייתה להיכתב, שראייה לכך ששומר עמו ישראל משגיח בהשגחה פרטית על כל מי שצריך להינצל, היא העובדה, שחיים שיין עצמו, סבו, הוריו, וכל אלו ששרדו את השואה האיומה - נותרו בחיים, ומי הצילם אם לא שומר עמו ישראל? לא. לא אנסה לטעון כך, שהרי עובדה היא, שחלק ניכר מעם ישראל, רוב בניין ורוב מניין, אכן נרצחו במיתות משונות ואיומות באופן שאין לו אח ורע בתולדות העמים. כיון שכך, השאלה אכן נשאלת וזועקת: היכן היא, אפוא, ההצלה?

אפשר היה להשיב, שאדרבה, דווקא בסיפור-מעשה זועק זה, ניכרת גדלותו של הרבי, שכבר העידו חז"ל כי גדול המחטיאו יותר מן ההורגו[3], ועדיף לזכות לחיי נצח של תורה ומצוות על פני חיים גשמיים בעולם הזה שיש עימם נטישת הדת ואיבוד העולם הבא. "עצה רעה" - כך מכנה שיין את עצתו של האדמו"ר. האם גם עצתה של חנה לשבעת בניה[4] היתה "עצה רעה"? והלא כל אם יהודיה אוהבת את ילדיה. "וַיִּדְּשֵׁע מַאְמָע" הייתה קופצת מן הגג (כפי שאכן עשתה חנה), ובלבד שלא להשיא עצה רעה לילדיה. אלא מאי, חנה הבינה שעל אף קדושתם של החיים ועל אף היות החיים ערך נעלה מעל רוב-רובם של שאר הערכים-קיים ערך נעלה הימנו, והוא קידוש השם. אמת, "וחי בהם" ולא שימות בהם, הורתה התורה, אולם, ישנם מצבים בהם נדרש יהודי למסור את נפשו, ייהרג ובל יעבור. אם היתה הישיבה בארץ ישראל באותן שנים בחזקת 'עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים' אם לאו, אין אנו מוסמכים לפסוק. פסיקה זו מסורה לחכמי-ישראל. ואף על פי כן, ביכרתי שלא להשיב כן, על אף שמשתמע מהסיפור שאכן לזאת נתכוון האדמו"ר. והגם שחז"ל הם שקבעו כי גדול המחטיאו יותר מן ההורגו-אין בסולם ערכיי לקבוע שעדיף היה שילוחם של בני המשפחה לתאי הגז על פני ישיבתם בארץ ישראל. יראתי מלומר כדבר הזה, גם אם לא ממני נאמר הדבר כי אם מפי חז"ל.

כשלעצמי, אני בוחר להשיב לחיים שיין תשובה מכיוון אחר: מכלל לאו אתה שומע הן[5], ומתוך גנותם למדנו שבחם[6]. אסביר את דבריי: בגמרא[7] מסופר על רבן יוחנן בן זכאי, שהקיסר הרומאי אספסיינוס, בשעה שצר על ירושלים, שאל אותו: אי מלכא אנא, אמאי לא קאתית לגבאי עד האידנא? (אם אמנם מלך אני, מדוע נתעכבת מלבוא אצלי עד עתה?) השיבו ריב"ז: בריוני דאית בן לא שבקינן (הבריונים שבינינו לא הניחוני לצאת). אמר ליה: אילו חבית של דבש ודרקון כרוך עליה, לא היו שוברין את החבית בשביל דרקון? אישתיק (נשתתק ריב"ז). קרי עליה רב יוסף, ואיתימא רבי עקיבא (אמר עליו רב יוסף, ויש אומרים שהיה זה רבי עקיבא, על ריב"ז, את הפסוק): "מֵשִׁיב חֲכָמִים אָחוֹר וְדַעְתָּם יְשַׁכֵּל"[8]. איבעי ליה למימר ליה (היה ריב"ז צריך להשיב לקיסר, שאין צורך לשבור את החבית כדי להמית את הנחש, אלא: שקלינן צבתא ושקלינן ליה לדרקון וקטלינן ליה, וחביתא שבקינן לה (ניתן ליטול את הנחש בעזרת צבת, להמיתו, וכך להשאיר את החבית שלֵמה)!

3 - "רבי שמעון אומר וכו' שכל המחטיא את חבירו קשה מן ההורגו. שההורגו, בעולם הזה, יש לו חלק לעולם הבא, והמחטיאו, הורגו בעולם הזה ולעולם הבא" (מדרש רבי תנחומא, פרשת פינחס סימן ד).
4 - עיין: בבלי מסכת גיטין נז, ב, מדרש איכ"ר פר' א סי' נ.
5 - עיין מסכת נדרים יא, א.
6 - עיין רש"י, בפירושו לפסוק "ולא יכלו דברו לשלום", בראשית לז, ד.
7 - מסכת גיטין נו, ב.
8 - ישעיהו מד, כה.

מדברי חז"ל אלו מוכח, שישנו מצב בו משיב הקב"ה את החכמים אחור ונוטל את דעתם. שמאחר שגזירה היתה מלפניו שייחרב בית המקדש, לא עמדה לו חכמתו, לרבן יוחנן בן זכאי, ניטלה ממנו רוח הקודש, נשתתק ולא ידע להשיב תשובה ניצחת לשאלתו של הקיסר. מתוך כך חרבה ירושלים והחלה הגלות. מדוע סיפרו לנו חז"ל סיפור זה בגמרא? האם להשמיענו גנותו של רבן יוחנן בן זכאי באו? כלום באו חז"ל ללמדנו שאין להאמין עוד בחכמים? או שמא נהפוך הוא, שמתוך "גנותו" כביכול ומעידתו זו של רבן יוחנן בן זכאי יש לנו ללמוד על כל שאר פסיקותיו ואמירותיו, שבחכמה נאמרו, וברוח הקודש? לא זו אף זו. בגמרא[9] מובאת דרשתו של "גלילי אחד" על דבריו של רב חסדא, שדרש ואמר: כד רגיז רעיא על ענא, עביד לנגדא סמותא (כשכועס הרועה על צאנו, אינו צריך אלא לנקר את עיני הכבשה המשכוכית, ומאחר שזו נכשלת ונופלת בבורות, נמשך כל העדר אחריה). משל הוא לקב"ה, שכאשר רצונו להיפרע מעם ישראל, רחמנא ליצלן, הריהו מעוור ומסמא את עיני מנהיגיהם, גדולי הדור. האמנם יש לבוא בטרוניא על אותה משכוכית, שהעדר אחריה? והלא הרועה הוא שסימא את עיניה! האמנם יש להוכיח מכאן, שבזמנים כתיקנם אַל לו, לעדר, לנהות אחר המשכוכית? והלא היא המנהיגה, ובחכמה היא מנהיגה. אלא, שישנם זמנים, עיתות מצוקה ושואה, בהם מסמא הרועה את עיניה במתכוון, ובכך הוא מעניש את העדר כולו.

הגע עצמך: האמנם היתה כוונתו של אותו אדמו"ר "אנטי ציוני קיצוני" שחסידיו יושמדו? כלום יעלה על הדעת שכוונתו היתה לשתף פעולה עם הצורר הנאצי? כל בר-דעת יודה, שלא לזאת נתכוון הרבי. אלא מאי, טוען ד"ר שיין, מסיפורו של סבי חזינן, שאין עוד מקום לאמונה בחכמים. האמנם?

חז"ל אמרו, כי כל המהרהר אחר רבו, כמהרהר אחר שכינה[10], ומאחר שכך, היאך אמרו חכמים על ריב"ז את הפסוק "מֵשִׁיב חֲכָמִים אָחוֹר וְדַעְתָּם יְשַׁכֵּל"? האם באו להשמיענו כאן, שאין לסמוך עוד על חכמים? אם כך, הרשאי אדם להרהר אחר רבו או אינו רשאי? אלא מאי, כאשר נגזרה גזירה מלפני אבינו שבשמים, אם זו גזירת חורבן ואם זו גזירת כלייה ושמד, חלילה, אזי "אֵין חָכְמָה וְאֵין תְּבוּנָה וְאֵין עֵצָה לְנֶגֶד ה'"[11], ובשעה שהשעה משחקת לרשעים[12] לא יעמוד להם כוחם, לצדיקים. ישנו מצב בו השעה משחקת לרשע, ואז "עֵצוּ עֵצָה וְתֻפָר, דַּבְּרוּ דָבָר וְלֹא יָקוּם"[13]. ואף חכמינו ז"ל, אנשי הכנסת הגדולה אשר בשושן, השיבו כך למלך אחשוורוש, כאשר ביקש מהם עצה כדת מה לעשות במלכה ושתי אשר לא באה אל המלך, והשיבו לו: "מיום שחרב בית המקדש וגלינו מארצנו ניטלה עצה ממנו ואין אנו יודעין לדון דיני נפשות"[14].

אנשים כערכנו, אין לנו הבנה רוח-הקודש מה היא, ובוודאי שאין אנו בשמים לדעת נסתרות ועתידות. אולם חז"ל העידו, כי כל המהרהר אחר רבו כמהרהר אחר השכינה, ואם יאמר לך הרב על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין[15] עליך לשמוע לו, ואף אם יאמר לך לעלות השמימה[16] בסולמות עלינו ללכת אחריו, משום "ואם דומה הרב למלאך ה' צבאות יבקשו תורה מפיהו". עם זאת יודעים אנו, על פי תורתנו הקדושה, ש'רוח-הקודש' אין פירושו שהחכם "יודע

9 - מסכת בבא קנא נב, א.
10 - מסכת סנהדרין קי, א.
11 - משלי כא, ל.
12 - מסכת ברכות ז, ב.
13 - ישעיה ח, י.
14 - מסכת מגילה יב, ב.
15 - רש"י בפירושו לדברים יז, יא: "לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל", אפילו אומר לך על ימין שהוא שמאל, ועל שמאל שהוא ימין.
16 - רש"י בפירושו לדברים ל, יב: אפילו בשמים, והוא אומר עשו סולמות ועלו שם, נצליח בכל דבריו.

הכל", אלא שמגלים לו מן השמים דברים נסתרים, אותם שאר בני-אדם אינם יודעים, ואף זאת רק כאשר יעלה רצון מלפניו יתברך. הנה, רש"י מעיד[17] שנצנצה בו רוח הקודש, ביעקב אבינו, עליו העידו חז"ל[18] שהיה בחיר שבאבות, ואף על פי כן לא היה יודע שבנו יוסף חי, לפי שהקדוש ברוך הוא לא גילה לו זאת, ויותר מכך, הקב"ה, לפי אחד המדרשים, השתתף בחרם עם האחים, שבטי י-ה, שלא לגלות ליעקב את דבר המכירה. משמע, שכשרוצים, מן השמים, להעלים דבר-מה מן החכמים, אין מגלים להם. ומקרא מפורש הוא בספר מלכים: "ויאמר איש האלקים: הרפה לה כי נפשה מרה לה, וה' העלים ממני ולא הגיד לי"[19].

ומהראוי להתבונן, מה בא הכתוב לומר לנו בזה. וכי ללמדנו שגדולי הנביאים, יעקב אבינו ואלישע הנביא, אשר חיו בדורות שבהם שרתה שכינה והיתה נבואה לחכמים, לא היו אלא אנשים כערכנו? והלא אם ראשונים בני-מלאכים - אנו בני-אנשים, ואם ראשונים בני-אנשים אנו כחמורים[20]. אלא, כדברינו הוא, שאף לגדולי האומה, קדושי עליון, ישנם מצבים של הסתר-פנים, בהם מסתלקת מהם החכמה והנבואה, ואין עיניהם הקדושות רואות מֵעֵבר למה שמראים ומגלים להם מן השמים.

לזאת הייתה כוונתי שמכלל לאו אתה שומע הן ומתוך גנותם של חכמים למדנו שבחם. תקופת השואה האיומה היתה תקופה חשוכה שכמוה לא היתה מימות-עולם, תקופה של טירוף-הדעת ואבדן העשתונות. אם על תקופת חורבן הבית התבטאו חכמינו ז"ל ואמרו שבעקבות הגלות ניטלה עצה מהם ואינם יודעים לדון, כל-שכן וקל-וחומר שבעיתות צרה וצוקה איומות שכאלה, השיב הקב"ה דעתם של הרבנים אחור ודעתם סיכל, כפי שמוכח מסיפור סבו של שיין. אולם המסקנה, אותה מבקש שיין להסיק מסיפור נורא זה, בטעות לוגית יסודה. ה"פרט" שסיפר שיין, לא ללמד על הכלל כולו יצא, אלא ללמד על עצמו בלבד יצא, ומתוך אותה עצה שיעץ הרבי בשעת הסתר-פנים יש לנו ללמוד, אדרבה ואדרבה, אודות גדלותם של חכמי ישראל, ומתוך "גנותו" של האדמו"ר לגבי ההיא שעתא, יש להסיק על שבחו בזמנים אחרים.

* הכותב הוא מחנך, ועורך ספרים

17 - בראשית לז, לג.
18 - מדרש ב"ר פר' עו סי' א: הבחור שבאבות זה יעקב, שנאמר "כי יעקב בחר לו י-ה".
19 - מלכים ב, ד, כז.
20 - מסכת שבת קיב, ב.

פרשת בשלח

ויחלוש יהושע את עמלק

/ הרב יעקב הלוי פילבר

כשאמר משה לישראל: "התיצבו וראו את ישועת ה'... ה' ילחם לכם ואתם תחרישון" יכלו ישראל להבין מדבריו שהמלחמות שינהל עם ישראל עם אויביו יהיו כולן בידי שמים, בדרך של נס גלוי כשהאדם עומד בה כצופה מן הצד, ובמחשבה זו עברו ישראל את ים סוף בחרבה בתוך הים, והנה לפתע בא עמלק להלחם עם ישראל, וכאן נכונה להם הפתעה, משה קורא ליהושע ואומר לו: "בחר לנו אנשים וצא הלחם בעמלק", פתאום מתברר להם שאין סומכין על הנס וניהול המלחמה היא בידי בשר ודם. ובהנחיה הזו פעלו ישראל גם בהמשך דרכם במדבר, במלחמת מדין, שגם בה אומר להם משה: "החלצו מאתכם אנשים לצבא", וכך נמשך הדבר לאורך כל המסלול ההיסטורי של עם ישראל, שמלחמות ישראל מתנהלות על ידי אדם, כמו בכיבוש הארץ בימי יהושע, או בימי השופטים והמלכים, ככתוב בתורה: "כי תצא למלחמה על אויביך". מכאן שהאמירה לישראל "ואתם תחרישון" היתה אמירה חד פעמית, הממשיכה את הנסים שעשה ה' לישראל במצרים עד קריעת ים סוף. ועם זאת מה שאמר משה לישראל: "ה' ילחם לכם", היא אינה אמירה חד פעמית אלא הבטחה לדורות, כמו שאמרו במכילתא: "לא לשעה זו בלבד ילחם לכם אלא לעולם ילחם כנגדן של אויבכם".

המלחמה המתנהלת בדרך הטבע מתנהלת על ידי כח צבאי, אבל במלחמות ישראל אין להסתפק בכושר הגופני וההכשרה הצבאית של החיילים בלבד, כפי שאנו רואים במלחמת עמלק, שבה אומר משה ליהושע: "בחר לנו אנשים", ופירש רש"י: "'בחר לנו אנשים' - גיבורים ויראי חטא שתהא זכותן מסייעתן", וכך גם במלחמת מדין כשמשה אומר לישראל: "החלצו מאתכם אנשים לצבא", וגם שם לפי המדרש (במד"ר כב) כוונתו: "אנשים צדיקים". מכל האמירות הללו יש הנחיה כאשר גם נלחמים בדרך הטבע צריכים חיילי הצבא בישראל להיות מלבד כושרם הצבאי גם בעלי רמה מוסרית (צדיקים) ודתית (יראי חטא), (והיכן נמצא חיילים כאלו אם לא בבוגרי בית המדרש). במלחמת עמלק אנו רואים את השילוב המנצח במלחמות ישראל שיש בו השתדלות אנושית עם הסיוע מהשמים, כאשר משה אינו מסתפק בניהול הקרב על ידי יהושע וחייליו, אפילו שהם יראי חטא, אלא מתייצב על ראש הגבעה ומטה האלוקים בידו כדי לעורר את כלל ישראל לאמונה בבורא עולם, ככתוב: "והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל". ועל כך שאלו בגמרא (ר"ה כט א): "וכי ידיו של משה עושות מלחמה או שוברות מלחמה? אלא לומר לך: כל זמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדים את לבם לאביהם שבשמים היו מתגברין ואם לאו היו נופלין". וב"מכילתא" הוסיפו ואמרו: "כל זמן שהיה משה מגביה ידו היו ישראל מסתכלין בו (במשה) ומאמינים במי שציוה למשה לעשות כן, ועבור זה עשה להם הקב"ה נסים וגבורות".

אם מהחייל הפשוט נדרשת רמה רוחנית-מוסרית, על אחת כמה וכמה שתכונות אלו נדרשות מהעומד בראש הצבא הישראלי, וכזה היה יהושע שהיה יושב אהל ככתוב: "ומשרתו יהושע לא ימוש מתוך האהל", ועל כך אמרו במדרש (במד"ר פי"ב ט): "היה משמש את משה ביום ובלילה". ומשה הוציאו מהאהל "שהיה מבקש להדריכו למלחמה" (שמו"ר פר' כו ג). יהושע שילב באישיותו את הסייף והספר את הגבורה הפיזית עם העוצמה הרוחנית, ובשתי התכונות הללו המשיך להנהיג את ישראל עד יום מותו. לאחר פטירתו של יהושע

אמרו במסכת שבת (קה ב) שישראל התעצלו בהספדו. ולמדו זאת מהכתוב: "ויקברו אותו בגבול נחלתו בתמנת סרח אשר בהר אפרים מצפון להר געש" - ודרשו על כך: "מלמד שרגש עליהן ההר להרגן", ומכאן למדו בגמרא: ש"כל המתעצל בהספדו של חכם ראוי לקוברו בחייו". מה היתה ההתעצלות של המספידים בהספדם על יהושע? מסביר הראי"ה בספרו עין איה (שם) שההתעצלות של המספידים היתה שהמספידים ראו ביהושע רק את מעלותיו החיצוניות, את היותו שר הצבא, את הכובש שהנחיל לישראל את ארץ ירושתו, את המצביא שניצח עמים רבים ומלכים אדירים, אבל בה בשעה התעלמו בהספדם מהמעלות הרוחניות של יהושע, מפני שפעולתיו החיצוניות האפילו על מעלותיו הרוחניות, והמספידים לא חדרו להכיר בערכו הרוחני הגדול של יהושע, ועל המחדל הזה שהתעלמו ממעלותיו הרוחניות נענשו.

סיפור לשבת

מתניתא דמר כמתניתא

זקני וילנא היו מספרים על אחד מתלמידי הגר"א שנתעוור בנעוריו, אולם לא פירש מאהלה של תורה וכל הימים היה שקוד על משנתו. הגר"א נטל על עצמו להשיאו אשה, ואכן נמצאה אחת מבנות וילנא, שהסכימה לבנות את ביתה עם הצעיר העוור, אביה התחייב להחזיק את הזוג על שלחנו, ובלבד שיוסיף לעמול בתורה.

שמחתו של הגר"א ביום הכנס תלמידו לחופה היתה מרובה, והיא הגיעה לשיאה לפני העמדת החופה, כאשר השושבינין הובילו את החתן לכסות את הכלה בהינומה, כמנהג ישראל. באותה שעה פנה אליו הגר"א: "חז"ל אמרו אסור לקדש אשה עד שיראנה", ומשהשלים את דבריו פקח החתן העוור את עיניו. כל העומדים שם נוכחו לראות את כוחו האלוקי, ובני הזוג ראו עולמם בחייהם, בנים ובני בנים.

פרשה בה נתגלה כחו של הגר"א סופרה ע"י בעל העובדה, הוא ר' צבי למפרט, ששקד להפיץ ברבים את פסקי הגר"א, ומתוך ביאורו לשלחן ערוך ליקט את המסקנות להלכה ולמעשה. בעלייתו לירושלים הביא את חיבורו "פסקי הגר"א", וסיפר לזקני ירושלים כי חיבור זה עלה לו ביגיעה של שנים רבות, עד שמתוך רוב עיון וכתיבה חלה בעיניו ומאורם חלש, ורק בזכותו של אותו צדיק חזר אליו מאור עיניו.

רבי צבי הוסיף וסיפר כיצד החל להשתמש ברופאים וברפואות, אך כולם נלאו למצוא מרפא לעיניו, הוא עצמו לא נתייאש מן הרחמים ונסע לוילנא, שם ביקש להוליך אותו לבית העלמין וליד ציונו של הגר"א פתח בתפילה נרגשת אל הקב"ה, תוך הזכרת זכותו של אותו צדיק: "מתניתא דמר קא מתנינא, ומסיבה זו אבד לי מאור עיני", ושוב פנה לעבר הציון: "במטותא מיניה דמר - שימליץ להחזיר לי מאור עיני, וזכותו תגן עלי". הוא הסתמך על זכות הגר"א וביקש מהקב"ה שיוכל להשלים את ספרו, ללמוד וללמד, ומתוך בטחון בהקב"ה פנה רבי צבי לביתו. לא עברו ימים מועטים והוא חזר לאיתנו ולאחר מכן זכה לעלות לירושלים. (הרב חנניה צ'ולק / יו"ר "עזר מציון")

שו"ת חורף
הרב שבתי יגל / הכולל הקהילתי רעננה

שאלה: בשנים האחרונות אנו רואים יותר ויותר אנשים שמתפללים מתוך מכשיר הפלאפון שבידם, שהרי כידוע במכשירים החכמים ניתן להתקין כל מיני סוגי 'אפליקציות' ויש 'אפליקציה' שמכילה בתוכה את כל התפילות והברכות לפי הנוסחאות השונות, ממש כמו סידור דיגיטאלי. ולחלק מהאנשים ה'אפליקציה' הפכה לתחליף נוח וזמין לסידור התפילה מנייר הישן האהוב והמוכר.

האם אין בעיה הלכתית בתפילה מתוך 'אפליקציה'? האם אכן הדבר יכול להוות תחליף לסידור התפילה? אני מתאר לעצמי שבשנים הקרובות הדבר יהיה אפשרי גם במכשירי הפלאפון ה'כשרים' ואז השאלה תהיה נוגעת גם לציבור יראי ה' המקפידים שלא להחזיק ברשותם פלאפון חכם שנאסר על ידי גדולי ישראל.

תשובה: מבואר בדברי הרמ"א בהלכות תפילה[א] שיש לאדם לבחור מקום לתפילתו במקום כזה שלא ייגרם לו הסח הדעת מן התפילה על ידי עוברים דרכים וכדומה[ב].

לכן נראה שאין להתפלל מתוך 'אפליקציה' המותקנת בתוך מכשיר פלאפון חכם, שמצוי מאד שבאמצע השימוש ב'אפליקציה' קופצת לה[ג] הודעת SMS חדשה שהתקבלה זה עתה ו/או מייל חדש שהתקבל ו/או שיחה חדשה ו/או עדכון כזה או אחר מאפליקציה כזו או אחרת, ואם כן מה לן אם העוברי דרכים נמצאים סביבו או בוקעים ועולים מתוך כף ידו? הוא הדין והוא הסברא[ד].

ולכן גם כשאדם מתפלל מתוך סידור רגיל יש לו לכבות את המכשיר הנייד או להעבירו למצב 'שקט' (לא 'רוטט') וכל זה בכלל דברי הרמ"א שיש לו לאדם להסתלק מן הדרך שלא יפסיקוהו עוברי דרכים.

אמנם כל זה מדובר באופן שיש לו סידור תפילה מצוי בהישג יד,

שאם לא כן, יתפלל מתוך ה'אפליקציה'[ה] באופן שעכ"פ אין חשש שיפריע גם לאחרים בתפילתם[ו].

אמנם נאמר לי שיש אפשרות להעביר את המכשיר הנייד החכם ל'מצב טיסה' (Airplane Mode) ובכך אפשר להשתמש בתוכנות המותקנות במכשיר הנייד ללא אפשרות לקבל שיחה, או הודעה כתובה וכדומה, ואז הוסר החשש דלעיל[ז] אלא אם כן מכיר את עצמו ויודע שיש חשש שתוך כדי תפילתו תוסח דעתו מהתוכנות והאפשרויות האחרות שנמצאות במכשיר.

א - סימן צ"ד סעיף ח' ומקורו מתשובת 'תרומת הדשן' סימן ו'.
ב - וכמובאר בגמ' ברכות ג' עמוד א' שרבי יוסי נכנס לחורבה להתפלל מפני שהיה ירא שמא יפסיקוהו עוברי דרכים, וה"ה בשעת קריאת שמע ופסוקי דזמרה כדמוכח במשנה ברורה סימן צ"ז ס"ק א'.
ג - עכ"פ בחלק מהמכשירים.
ד - וראיתי שיש שרוצים להביא ראיה לאיסור ממה שנפסק בשו"ע סימן צ"ו סעיף א' ובמ"ב שם שאין להחזיק בידיו חפצים בשעת התפילה וא"כ ה"ה למכשיר פלאפון, אמנם לענ"ד זה אינו שהרי בסעיף ב' שם נפסק שמותר להחזיק בידיו מחזור תפילות הואיל והוא לצורך התפילה וא"כ כשמשתמש במכשיר לשם סידור הרי הוא בכלל היתר זה (ולא שמענו שאסור להתפלל מתוך סידור יקר ערך) אבל עדיין ישנה בעיה מצד ההפרעות שנובעות מהמכשיר שיסיחו את דעתו ולכן הנידון הוא לא סימן צ"ו אלא סימן צ"ד בדברי הרמ"א, כך נראה לענ"ד.
ה - ויש להסתפק מה יהיה הדין באופן שתפילתו שגורה בפיו ואין לו סידור רגיל בהישג יד האם עדיף לו להתפלל מתוך ה'כתב' שבמכשיר אע"פ שיש חשש שיבואו 'עוברי דרכים' ויפסיקוהו מתפילתו שסו"ס תפילה מתוך הכתב יש בה לעורר את הכוונה, או שמכיוון שתפילתו שגורה בפיו יעדיף להתפלל בע"פ שלא מן הכתב, וצ"ע.
ו - עיין פסקי תשובות סימן קנ"א אות ו' מפוסקי זמננו שאסור לכנס לבית הכנסת בטלפון נייד המזמזם ומצלצל בקול וע"ע שו"ת 'להורות נתן' חלק י"א סימן ט'.
ז - וי"ע אם יש בדבר משום 'מראית עין' ('והייתם נקיים') שיבואו לחשוד בו שבאמצע התפילה מסתכל בהודעות וכו' ונראה שכיוון שיותר ויותר מצוי שאנשים מתפללים מתוך הסידור שבמכשיר אין לחשוש לכך עפ"י דברי הרא"ש הידועים לגבי כלאים (עיין יו"ד סימן רח"צ סעיף א') ועוד שמן הסתם ניכר שהוא מתפלל ולא מעיין בהודעות.

שביבים / שאול שיף

תפילת הנוטע / הראשון לציון, הרב בן ציון חי עוזיאל*

אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם,
בּוֹנֵה צִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם
וּמְכוֹנֵן מַלְכוּת יִשְׂרָאֵל,
הַשְׁקִיפָה מִמְּעוֹן קָדְשְׁךָ מִן הַשָּׁמַיִם
וּבָרֵךְ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל
וְאֶת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּ לָנוּ
כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבוֹתֵינוּ.

רְצֵה ה' אֱלֹהֶיךָ
וְהַשְׁפַּע עָלֶיהָ מִטּוּב חַסְדֶּךָ.
תֵּן טַל לִבְרָכָה
וְגִשְׁמֵי רָצוֹן הוֹרֵד בְּעִתָּם
לִרְוֹוֹת הָרֵי יִשְׂרָאֵל וַעֲמָקֶיהָ
וּלְהַשְׁקוֹת בָּהֶם כָּל צֶמַח, עֵץ וּנְטִיעוֹתֵינוּ.

הַעֲמֵק שָׁרְשֵׁיהֶם וְגַדֵּל פְּאֵרָם,
לְמַעַן יִפְרְחוּ לְרָצוֹן
בְּתוֹךְ שְׁאַר עַמֵּי יִשְׂרָאֵל
לִבְרָכָה וּלְתִפְאָרָה.

וַחֲזֵק יְדֵי כָּל אַחֵינוּ
הָעֲמֵלִים בַּעֲבוֹדַת אַדְמַת הַקֹּדֶשׁ
וּבְהַפְרָחַת שְׁמָמָתָהּ.
בָּרֵךְ ה' חֵילָם
וּפְעַל יָדָם תִּרְצֶה.
הַשְׁקִיפָה מִמְּעוֹן קָדְשְׁךָ מִן הַשָּׁמַיִם
וּבָרֵךְ אֶת עַמְּךָ אֶת יִשְׂרָאֵל
וְאֶת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּ לָנוּ
כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבוֹתֵינוּ.
אָמֵן.

* ותודה לאליעזר שפר, נשיא איחוד בתי הכנסת בישראל

סופה להתעכר מפני קטנותה

מה הבעיה האמיתית של נתניהו, ואיך בני בגין הפך את עורו? איך זה קשור ל'מהפכה החברתית', ול'מפלגת הגימלאים'? על כך עונה הרב אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל (אורות הקודש ג, עמ' קפ. שמונה קבצים א, תרסח): "כל מחשבה שדבר אין לה עם הרוממות הנצחיות, ומתעסקת רק עם סדרי החיים החומריים ותיקוניהם, אפילו אם יהיו בה תוכנים מוסריים ואורחות צדק ומישרים, סופה להתעכר, מפני קטנותה, ומפני הזוהמא והסרחון שהחיים החמריים לקויים בהם בטבעם, כשהם מנותקים מיסוד חיים נצחיים ותשוקתם. ביחוד תוכר חולשה של מחשבה קיבוצית כזאת, במה שתשים את מרכזה רק בצעירים, שהחיים החומריים משחקים לפניהם, וזקנים לא יוכלו לקחת בה חלק אמיץ, כי אם ברצון מעושה ובלב מיואש. וכך היא המדה היוונית, (לשים במרכז את הצעירים, והזקנים כבר הפסידו, כדברי אריסטו, בריטוריקה), ומה לקויה היא מחשבה ציבורית, שאינה יכולה להתפשט יפה על כל חלקיה, ונאמר (ישעיה כד, כג) כִּי מָלַךְ ה' צְבָאוֹת בְּהַר צִיּוֹן וּבִירוּשָׁלַם וְנֶגֶד זְקֵנָיו כָּבוֹד".

ליאור אשד

אינו רואה פני גיהנם

כתב ר' שבתי הורוביץ (בן השל"ה) בצוואתו: "קבלה בידי שאין אדם רואה פני גיהנם מי שהוא בקי במשניות... אפילו כשאתה יושב על השולחן לאכול ראה להחזיר איזה פרקים, וזהו חוזר חלילה כל ימיכם, עד שיהיו שנונים בפיכם כ'אשרי' כי דבר קל הוא". ר' ישעיה הורוביץ, השל"ה, שהושפע רבות מקבלת האר"י והעביר אותה לארצות פולין ואשכנז, היה בעל גישה מורכבת. מצד אחד הוא כתב על לימוד משנה דברים בהשפעת הקבלה: "רוב העסק יהיה במשניות ללמוד ולחזור אותם בלי ערך ובלי הפסק... ואשרי הזוכה למשנה שיהיו שיתא סדרי משנה שגורים בפיו בעל פה, ואז עושה סולם לנשמה שתעלה למעלה למדריגה קמא, וסימנך משנה אותיות נשמה". אך מצד שני הוא גם ציין באותו המקום מספר פעמים, שהלימוד יהיה מתוך הבנה, כגון: "האידנא שזכינו לפירוש הרמב"ם והרב ברטנורה שמבארים המשנה

כפי ההסכמה שבתלמוד וגם כתבו פסק ההלכה הרי מעלת המשנה רבה".

נשתמר תיאור מפורט של אירועי הסיום של חברת משניות בוורמייזא: "בהגיע החבורה לסיום המשנה עשו שני ימי שמחה, ובהם לא התפללו בבית הכנסת אלא במקום הסעודה, שהיתה בביתו של אחד החברים. הרב סיים את המשנה ונשא דרשה ולאחריה קיימו סעודה. אמירת הקדיש בסיום נמכרה. בימי שמחה אלה למדו את פרקים א-ב של מסכת ברכות, ובחרו את גבאי החברה לתקופת לימוד המשנה עד הסיום הבא".

בפנקס קהילת יאסי (רומניה) נשתמרו תיאורים מפורטים של סעודות הסיום של ששה סדרי משנה, המספרים על אכילה ושתיית יין, שירה וריקוד. הנה תיאור הסעודה הראשונה, בה נכחו כ"ג חברים:

"מוצאי שבת קודש י' אדר תרצ"ו עשינו את הסיום של סדרי משנה כפי התקנה ובעל הסיום היה ר' חיים ב"ר שמואל גאלדענבערג נ"י, והגבאי ר' דוד שו"ב נתן מיני מתיקה ויין שרף ואח"כ עשה הגבאי סעודות מצוה כנהוג, ור' יצחק שו"ב הכותב מן החבורה זמר אליהו וג"כ ברוך הוא אלקינו, ור' שלום ראנד נ"י אמר תורה וג"כ סיפור(!) מעשי צדיקים, וג"כ ר' יהודה ליב מאשקאוויטש נ"י סניפר מעשה נורא מן אדמו"ר מרוזי"ן זי"ע וגם כן נתן יין, והגבאי ר' דוד עשה מי שברך להנגיד ר' משה יצחק מאשקאוויטש נ"י בעבור שנתן שנים עשר קערות קטנים עבור החבורה, וכל העדה ברכו אותו לאריכות ימים בעשירות ורב טוב, ואח"כ בהסכם כלם נתקבלו ונכתבו בפנקס לעד ולמשמרת האנשים האלה בעדת החבורה, ואלה שמותם... ואח"כ עשינו שני רקודים לכבוד בוראנו ואחר הרקודים נתכבד בברכת המזון ר' ישראל ב"ר משה הכהן נ"י ...".

סדר ט"ו בשבט / ארם צובה

בליל ט"ו בשבט קוראים (בבית) שוב "אבתידה כלאמ'נה" (הוא תרגום עשרת הדברות, שקוראים במוצאי שבת שירה בבית הכנסת), לאחר הקריאה, מחלקים לילדים שקיות מלאות פירות (הרב יצחק טוויל שליט"א - וכן מנהג חלב גם היום; ומשתדלים להשיג את כל הפירות הנמצאים בשוק בעונה זו, ובמיוחד משתדלים להשיג פרי משבעת המינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל, - ר' נסים זעפרני נ"י; עוד אמר הנ"ל כי מלבד קריאת תרגום עשרת הדברות הנ"ל אין קוראים שום קריאה אחרת - ולא אומרים מאומה מכל הפסוקים וזוהר וכו', המובאים בספר פרי עץ הדר - לט"ו בשבט.

מתוך ספר דרך ארץ (חלק "אורח חיים")
מנהגי ארם צובה (חלב) מפי ספרים וסופרים, כתבי יד וכתבי עת

הפיוט הראשון לט"ו בשבט

"מבין עפאים קול כיום ישמיעו", לר' יוסף ידידיה בן ר' בנימין יקותיאל קרמי הוא היחיד מכל הפיוטים לט"ו בשבט שנתחבר ונדפס לפני הדפסת הספר "חמדת ימים" (שבו פיוטים וסדר ט"ו בשבט) ואין לו שום קשר אתו. המשורר היה איש ויניציאה שחיבר ספר פיוטים מקוריים לכל מועדי השנה והדפיסו בויניציאה בשנת שפ"ז (1267) בשם "כנף רננים", ובכללם פיוטים "לימים שאין בהם תחינה", כגון ימי ניסן, ל"ג בעומר, ט"ו באב וכו'. בעיניו לא היה ט"ו בשבט אלא יום שאין אומרים בו תחנון, כפי שהיה באשכנז במשך כל ימי-הביניים, ואף-על-פי-כן הרגיש צורך לפייט שיר לכבודו של יום (נדפס בספר "כנף רננים", דף ק'-ק"א). תחילה מתאר המשורר את היום כיום שבו מתחיל עולה שרף באילנות, כלומר תחילת הצמיחה החדשה, ולאחר-מכן הוא עובר לרמזי קבלה שהוא עצמו מפרשם בשולי הפיוט, ומסיים בבקשת גאולה לעם שיינטע שנית על אדמתו. משקל השיר: שתי תנועות ויתד ושתי תנועות בדלת, ויתד ושלוש תנועות בסוגר.

מתוך דעת / וראה העמוד הפותח של הגיליון

בסוד שיח
כשם שפרצופיהם שונים
כך דעותיהם שונות

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים בדוא"ל: besod@013net.net

עיצוב ועריכה גרפית:
גיל ויין עיצוב גרפי
אימייל. gilwein26@012.net.il